

חולין דף נ"א

מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות, למדנו במשנה, המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ, טרפה. תנו רבנן, מחט שנמצאת

בעובי בית הכוסות, מצד אחד כשרה, משני צדדים טרפה. נמצא עליה דם קרוש, בידוע שלפני שחיטה, וטרפה. לא נמצא עליה קורט דם, בידוע שלאחר שחיטה. הגליד פי המכה, בידוע ששלשה ימים קודם שחיטה, וטבח שקנה בהמה כזו זה מקח טעות והוא מקבל כספו בחזרה³⁵⁷. לא הגליד פי המכה, יש ספק אם המכה הייתה לפני המקח או לאחריו, ועל הטבח שהוא המוציא מחבירו עליו להביא ראיה. שואלת הגמרא, ומה ההבדל בין זה לכל פסול של נקב, ששם אפילו אם לא נמצא דם היא טרפה? עונה הגמרא, שכשלא נמצאה מחט, אין אפשרות לבדוק מתי יצא הדם. וכנמצאה מחט, אפשר לבדוק אם נצרר עליה או לא.

אמר רב ספרא לאביי, חכם אחד בא מארץ ישראל ושמר רב עזירא, ואמר: 'מעשה ובא לפני רבי מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד והטריפה!'. שלח אביי שיבוא אליו ולא בא. הלך אליו, ומצאו שעמד על הגג. אמר: 'ירד מר ויבוא? ולא ירד. עלה הוא אליו, וביקש שיאמר לו את מה ששמע. אמר לו, אני הייתי מכניס ומוציא תלמידים ומאספם ומעמידם לילך מבית המדרש מלפני רבי יהודה הנשיא, נכדו של רבי הקדוש. ופעם אחת ישבו רב הונא ציפוראה ורבי יוסי מדאיה לפני רבי, והביאו לפניו בית הכוסות שנמצאה בה מחט תחובה מבפנים ולא הייתה נראית מבחוץ. ורבי הפך את בית הכוסות לצד החיצון, ומצא כנגד המחט דם קרוש והטריפה. ואמר: 'אם מכה זו לא יצאה לחוץ, קורט דם זה מנין?'. אמר לו אביי, כמה טרחה עשית³⁵⁸ כדי לבוא לשמוע דבר שמפורש במשנה, ששנינו 'המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ'.

למדנו במשנה, שאחת מי"ח טרפות היא בהמה שנפלה מן הגג. אמר רב הונא, הניח בהמה למעלה בגג ובא ומצאה למטה, כיון שלא ראינו שנפלה, אין חוששים שמא נתרסקו אבריה.

357 ואם לקחה בתוך שלשה ימים הוא מקח טעות, וצריך המוכר להתחזיר לשוחט מעותיו. רש"י.

358 על עצמו היה אומר, שהטריחו זה לבא אצלו. ל"א, בחנם טרחתי לבא, שאין כאן דבר חדוש. רש"י.

גדי שקפץ דרך ארובת הגג לבית

מביאה הגמרא, פעם גדי שהיה שייך לרבינא

היה בגג, וראה דרך הארובה שיש למטה

שעורים קלופים, וקפץ מהגג לארץ דרך הארובה. שאלו את רב אשי,

האם מה שרב הונא התיר כשלא ראו שהבהמה קפצה זה רק בגג שיכולה

להאחו בכתלים ולרדת, אבל בארובה שאינה סמוכה לכתלים שיש רק

חור בגג, חוששים שמא נפלה. או שכשהמקום גבוה לה יותר מדאי

אינה קופצת, וגם כאן אמדה בנפשה ולא קפצה? אמר לו, ההיתר משום

שאומדת בנפשה ולא קופצת ולכן גם כאן כשר.

מביאה הגמרא מעשה בכבשה של בית רב חביבא, שרגליה האחוריים היו

נגררין אחריה. אמר רב יימר, שעושה כן מחמת שנתכווצו שריריה והיא

כשרה. הקשה רבינא, ואולי עושה כן מחמת שחוט השדרה נפסק? בדקו

ומצאו כמו שאמר רבינא. ובכל זאת הלכה כרב יימר, כיון שהתכווצות

מצויה וחוט השדרה שנפסק לא מצינו.

אמר רב הונא, אילים המנגחים זה את זה,

אילים המנגחים ואילים שהגנבים

אין חוששים משום ריסוקי אברים. אף על

השליכו מהגג

גב לאחר מכן נראים כואבים, זה משום החום מחמת נגיחתם. אבל אם

נפלו לקרקע ודאי חוששים. אמר רב מנשי, אילים שהגנבים השליכו

מכתלי החצר לארץ, אין חוששין משום ריסוק אברים כיון שהגנבים

מדקדקים להשליכם על צידם ולא על גבם שלא יתפרקו חוליותיהם

ויוכלו לרוץ לפניהם. ואם תפסום והכריחום להחזירם למקום שגנבום,

חוששים לריסוק איברים כיון שלא אכפת להם כיצד יפלו. ואם החזירו

כדי לעשות תשובה, ודאי מדקדקים שלא יפגעו שתשובתם תועיל.

אמר רב יהודה אמר רב, מי שהכה בהמה על ראשה במקל והלכה המכה

על מתניה ולא על הצלעות, או שהכה על זנבה והלכה לה כלפי ראשה

או כנגד כל השדרה כולה, אין חוששין משום ריסוקי אברים. ואם המקל

לא היה ארוך ככל השדרה, או שהיו בו שיירי ענפים, או שהכה על רוחב

גבה, חוששים שחוט השדרה נפסק.

אמר רב נחמן, עגל כשיוצא מבית הרחם,

ולד אין חוששים בו שאיבריו

אין לחשוש שמא נדחק ונתרסקו אבריו,

ונתרסקו ברחם

ואין צריך להשהותו מעת לעת. אמר לו רבא, מצינו ברייתא שמסייעת לדברך ששנינו, תינוק בן יום אחד מטמא בזיבה³⁵⁹. ואם בולד יש לחשוש שאיבריו נתרסקו בבית הרחם, הרי יש לו דין של חולה שאינו מטמא בזיבה, שנאמר: "מבשרו" ולא מחמת אונסו? עונה הגמרא, מדובר שנולד דרך דופן ולא נתרסקו איבריו. עוד ראייה ממה ששנינו בברייתא, עגל שנולד ביום טוב, שוחטים אותו ביום טוב. הרי שאין חוששים שנתרסקו איבריו. דוחה הגמרא, יתכן שגם פה הכוונה שנולד דרך דופן. עוד ראייה מביאה הגמרא ממה ששנינו, בכור שנולד ביום טוב עם מום, גם הסוברים שמום שנפל ביום טוב אינו מתיר בשחיטה משום מוקצה, כאן מודים שכשנולד במומו נחשב מן המוכן. הרי שלא חוששים מחמת ריסוק איברים. ואם תאמר שגם כאן מדובר שיצא דרך דופן, הרי אינו קדוש בכורה, שכן אמר רבי יוחנן, רבי שמעון הסובר שולד אשה שיצא מהדופן הרי הוא כילוד, לענין קדשים מודה שאינו קדוש. דוחה הגמרא, מדובר שמיד לאחר שנולד נעמד על הקרקע שבזה מוכיח שלא נתרסקו איבריו.

אין ריסוק איברים בבית המטבחים ואמר רב נחמן, בהמה שמפילים אותה לארץ בבית המטבחים אפילו ממקום גבוה, אין בו משום ריסוקי אברים. ומביאה הגמרא מעשה בשור שכשהפילוהו בבית המטבחים שמעו קול יללתו. ולאחר ששחטו את השור, בא רב יצחק בר שמואל בר מרתא וקנה מהמשובח שבבשר. שאלוהו החכמים, מנין שהבשר כשר ואין חשש שאבריו התרסקו? אמר להם, כך אמר רב צפרניו נועץ עד שמגיע לארץ ואינו נופל בכת.

בהמה שנפלה מהגג ועמדה אך לא הלכה הגג ועמדה אבל לא הלכה, אינה צריכה מעת לעת אבל צריכה בדיקה בחוט השדרה ובשבירת רוב צלעות ובעקירת חוליא³⁶⁰. ואם הלכה, אינה צריכה בדיקה. רב חייא בר אשי אמר, אחת זו ואחת זו צריכה בדיקה. אמר רב ירמיה בר אחא אמר רב, פשטה ידה לעמוד, אף על פי שלא עמדה. עקרה רגלה להלך, אף על פי שלא הלכה.

³⁵⁹ עמוד ב'.

³⁶⁰ והיכן שלא עמדה אפילו בדקנוה ונמצאת שלמה טרפה, שנחבטה, ונתפרקו פרקיה וחוליותיה. רש"י.

ורב חסדא אמר, נייערה לעמוד, אף על פי שלא עמדה³⁶¹.

אמר אמימר משמו של רב דימי מנהרדעא, נפולה, צריכה בדיקה כנגד בני מעיים ולא בסימנים נקרע רוב החיצונה או ניקבו הדקין. אמר לו מר זוטרא, כך אמרנו משמו של רב פפא, צריכה בדיקה כנגד בית החלל כולו, משום שבירת רוב צלעות או עקירת חוליות. אמר לו הונא מר בר בנו של רב נחמיה לרב אשי, האם צריכים לבדוק את הסימנים שמא נעקרו? אמר לו, סימנין קשין הן אצל נפילה.

אמר רב יהודה אמר שמואל, עוף שנחבט על פני המים, כיון ששט מלא קומתו, נחשב כהליכה שאינה צריכה בדיקה. וכל זה ששחה כנגד הזרם, אבל אם שחה בכיוון הזרם אומדים שהמים דחפוהו. ואם המים עומדים כגון אגמים, בכל אופן כשר. ואם היו במים עצים והעוף דחפם, אפילו אם שט עם כיוון הזרם, מותר שהרי דחף את העצים.

ומביאה הגמרא מקרים בעוף שנפל, שמשתנים בהם הדינים: נפל על בד הפרוש על גבי יתדות באויר, אם מתוח חוששים לריסוק מחמת חוזק הבד, וצריך שהייה. ואם לא מתוח, לא חוששים. ואם הבד כפול, לא חוששים כיון שבאופן זה לא נמתח יפה. נפל ברשת הפרושה באויר, אם קשרי החוטים סמוכין זה לזה תמיד, חוששים שמא הקשרים רסקוהו, ואם לא סמוכין לא חוששים. נפל על פשתן העשוי חבילות חבילות, כיון שהוא קשה חוששים. ואם נפל בין החבילות, לא חוששים. נפל על חבילות של קנים, חוששים. כותנה שחבוטוה ומנופצת לא חוששים. ובחבוטה שאינה מנופצת חוששים. נפל על אגודות פשתן, חוששים משום קשרים שבו. נפל על נעורת היוצאת מניפוץ הפשתן חוששים, ואם היא דקה מן הדקה, לא חוששים.

361 והלכתא: היכא דנפלה מן הגג בדלא ידעה ועמדה ולא הלכה – צריכה בדיקה ואינה צריכה מעת לעת, ואם הלכה – אפילו בדיקה נמי לא צריכה.

נפל על סיב הגדל סביב הדקלים, בזמן שמייבשים אותו, חוששים. לאחר שחלקו את הסיב לרצועות, לא חוששים.

נפל על אַפֶּר שכבשוהו, חוששים. ואם לא כבשוהו והוא רך, לא חוששים.

נפל על חול דק, לא חוששים. ואם על חול הגס, או על אבק דרכים, חוששים כין שהם קשים.

נפל על חבילה שעשו מתבן חטים ושעורים, חוששים. ואם אינו בחבילה, לא חוששים.

נפל על גרעיני חיטים או גרעינים אחרים שהם קשים כמותם, חוששים. וכן בשעורים והדומה להם, חוששים. כל מיני קטניות לא חוששים משום ריסוקי אברים, כיון שאינם נכבשים יחד, חוץ מרוביא.

נפל על אפונה, אין בו משום ריסוק אברים שהם מחליקים. ואם נפל על גרעינים הדומים לאפונה ואינם עגולים ומחליקים, יש בו משום ריסוק אברים.

ומסכמת הגמרא, שהכלל בזה, כל דבר שאין נגרם חבטה מנפילה עליו, כיון שהחלקים מחליקים זה מזה ואינם נכבשים יחד, אין בו משום ריסוק אברים. ואם אינם מחליקים, יש בו משום ריסוק אברים.

עוף שנפל על קרש בעליו ואמימר אסר. ומבארת הגמרא, שכשהקרש נדבק

בכנף אחת, לא נחלקו שמותר כיון שאם יכול לעוף בשנייה סימן שלא נתפרקו איבריו. אולם נחלקו כשנדבק בשתי כנפיו, האוסר סובר שכיון ולא יכול לישא עצמו נחשב לנפילה גמורה. והמתיר סובר שעדיין יכול קצת לישא עצמו בראשי הכנפיים. ויש שאמרו, כשנדבק לשתי כנפיו הכל מודים שאסור. ונחלקו בכנף אחת. המתיר סבר שיכול לעוף בשנייה, והאוסר סבר שכיון ואינו יכול לעוף באחת גם בשנייה אינו יכול לעוף. ולהלכה אומרת הגמרא, שבשתי כנפיים אסור, ובאחת מותר³⁶².

362 כתוב בהלכות גדולות: כל מקום שהתירו על ידי בדיקה, כגון נפולה ושבורה ודרוסה, זה רק בדורות הראשונים שהיו בקיאים לבדוק, אבל אנו שלא בקיאים אין להכשיר בבדיקה. ולי נראה שאין לו לדיין אלא מה שענינו רואות, ומותר לסמוך עליו, דכתיב (דברים יז, ט) 'ואל השופט אשר יהיה בימים ההם', אבל הוא יזהר יפה, ויתיר עם עוד הטבחים ובקיאין כדי שלא תהיה האחריות רק עליו. רש"י.

